

ЗЛОЧИН У КУКАВИЦАМА – ОПШТИНА РОГАТИЦА 27.08.1992. ГОДИНЕ

ОПИС ДОГАЂАЈА

Да би се напад на колону српских цивила у Кукавицама разумио у цјелини потребно је описати стање на подручју Горажда у мјесецима који су претходили нападу. Борбе на Горажданском ратишту се интензивирају у љето 1992. године, а припадници тзв. Армије РБиХ су тада изводили операцију *Круг* чији је крајњи циљ био овладавање лијевом обалом ријеке Дрине. Заштићени свједок ST-3, који је свој исказ дао на суђењу пред Судом БиХ у предмету против Мухамеда Шишића и других, изнио је своја сазнања о поменутој операцији *Круг*. Према његовом свједочењу, операција *Круг* је трајала од 10. до 24. августа 1992. године када престају офанзивна дејства и прелази се на утврђивање достигнутих положаја око Горажда. Описујући Кукавичку чету 6. батаљона 31. дринске бригаде, која је била стационирана у Брчигову, свједок је говорио да је она била слабије наоружана, а њихов задатак је био контрола путне комуникације Рогатица – Устипрача.¹

Занимљива је и ова изјава свједока ST-3: „Јединице из Брчигова које су контролисале путну комуникацију Рогатица – Горажде били су свјесни да се цивили тим путем повлаче из Горажда према Рогатици, да се повлачење цивила одвијало углавном ноћу и да је наредба била да се пропуштају из правца Горажда према Рогатици, те да је требало спријечити да из супротног правца дође војно појачање.“²

Још један заштићени свједок у овом предмету, ST-2, је говорио о ширем контексту операције *Круг* и пропуштања српских цивила ка Рогатици: „...било је прича да се `Горажде чисти околостроје`, да су се из Горажда, односно насеља Површница повукли четници и да ће `бити пуштани да изађу тамо гдје су они имали своје територије које су били заузели`, као и да су се припремале акције да се уђе у Рогатицу, али да је прво требало заузети околна села око Рогатице.“³

Живот Срба у Горажду у јеку ратних дејстава није био нимало лак и једноставан. Тако, рецимо, један од учесника у колони која је нападнута у Кукавицама, Горан Васиљевић, описује „како је у августу 1992. године у Горажду ситуација била јако лоша, на све стране биле су барикаде, становништво се није могло слободно кретати, ићи на посао“⁴.

Срби из Горажда смјештени су у једну врсту логора, а што је видљиво из Наредбе Предсједништва општине Горажде од 9. јула 1992. године којом се наређује да се сакупи сво српско становништво

---

¹ Наведено према: Првостепена пресуда Суда БиХ-а у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S 1 1 K 016447 14 Kri од 07.03.2017. године, стр. 70.

² Исто, стр. 70-71.

³ Другостепена пресуда Суда БиХ-а у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S 1 1 K 016447 17 Kžk од 17.10.2018. године, стр. 37-38.

⁴ Исто, стр. 69.

те затвори у зграде на обалама ријеке Дрине гдје ће им се онемогућити кретање и гдје ће бити под сталним надзором стражарске службе.⁵

Позивајући се на исказе неколицине свједока попут Јелене Матовић, Вељка Ласице, Велинке Ласице, Драгослава Глуховића, Горана Хелета и Горана Ђурђевића, судско вијеће Суда БиХ је у својој првостепеној пресуди закључило: „Сви они су описали како су се на подручју Горажда нашли у окружењу, како је због свакодневних војних дејстава и борби владао страх међу цивилним становништвом, због које се одлучују да сви скупа крену да напусте Горажде. Свједоче о формирању конвоја на Јабучком седлу у пријеподневним сатима дана 27. августа 1992. године, који је у колони возила кренуо са Јабучког седла преко Месића, Гњиле и Саставака према Рогатици. Свједоци учесници колоне махом описују како су спонтано сазнали да се организује напуштање Горажда од стране цивилног становништва, али нико од њих није навео ко је одлучио да се пребаце цивили.“⁶

Љубо Мутлак објашњава које су то све околности довеле до одлуке да се српско цивилно становништво исели према Рогатици. Блокада која је довела до окружења села Владићи и Јелак утицала је на то да дође до нестанка основних животних намирница и положај за Србе у тим селима био је јако тежак. Од команде су тражили да се извуку цивили из тих села, што је и учињено 27. августа, али тек пошто је пробијен обруч око тих села.⁷

Готово идентично свједочио је и Горан Мутлак, припадник Горажданске бригаде Војске Републике Српске, који је рекао да је увече, 26. августа 1992. године, након пробијања обруча, донесена одлука да се због недостатка хране извуче цивилно становништво, а да војска остане.⁸

Покушаја извлачења цивила било је већ 26. августа. Тада је Даринка Петковић, заједно са својим супругом Драгом, у њиховом путничком возилу, кренула из мјеста Беровине према Рогатици. Поред њиховог тада је кренуло и једно санитетско возило, у коме су били рањеници, као и још једно путничко. У Кукавицама је отворена ватра на поменута возило и том приликом су разбијена стакла и избушене гуме на возилима. Тада су рањени Даринка и Драго Петковић као и Бранко Радовић који је био погођен након што су услед паљбе пробушене гуме на санитету. Ипак, они су успјели да са Драгим аутом прођу ту дионицу и наставе пут према Рогатици.⁹

Интензивне борбе које су се водиле око Јабучког седла резултирале су пробојем коридора ка самом селу од стране Војске Републике Српске: „Одлучи да се становништво исељава према Рогатици претходило је пробијање коридора од стране Војске Републике Српске, а што се по казивању свједока Велинке Ласице, Љубе Мутлака и Ранка Иконића десило непосредно дан прије поласка цивила. Тако је свједок Велинка Ласица објаснила како је одлука о извлачењу цивила донесена одмах ујутру након што је Војска Републике Српске пробила коридор којим су цивили

---

⁵ Наредба, Предсједништво СО Горажде, број: 7/92 од 09.07.1992. године.

⁶ Исто, стр. 70.

⁷ Другостепена пресуда Суда БиХ-а у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S 1 1 K 016447 17 Kžk од 17.10.2018. године, стр. 35-36.

⁸ Исто, стр.36.

⁹ Допуна службеног извјештаја, ЦЈБ Источно Сарајево, број: 11-02/1-ЕЦ3-92/12 од 12. 12. 2012. године.

кренули. Она је истакла да је на тај начин спасен живот цивилног становништва, које је било у окружењу и у врло тешкој ситуацији.“¹⁰

Вељко Ласица, такође, говори о формирању колоне која ће из Јабучког седла кренути ка Рогатици те истиче да је дошло до комешања у колони и да су људи кренули тражећи спас.“¹¹

У Другостепеној пресуди Суда БиХ у предмету против Мухамеда Шишића и других, позивајући се на исказ свједока Ранка Иконића, тврди се: „...по ослобађању Јабучког седла, дана 27. августа,

рано ујутру, дошла команда, односно строго наређење да се исељава цивилно становништво, па је њему наређено да пође, односно добио је команду од командира Јовичића да тог дана одвезе отприлике три туре цивила аутобусом до Рогатице, а настојало се и да се сутрадан одвезе више тура. Свједок истиче да је прихватио тај задатак, највише из разлога да одвезе своју породицу на сигурно, па је стога 'упалио' аутобус и чекао даље команде. Он у исказу појашњава да му је по доласку на Јабуку, код старе продавнице, речено да чека сљедеће наређење, па

му је негдје око 11 сати пришао Милан Перишић, звани 'Бели' и рекао да иде на Јабучко седло, те да повезе у аутобусу само цивилно становништво, жене, дјецу, старе бабе, те евентуално старе људе, што је он и учинио.“¹²

Дакле, колона српских цивила формирала се на Јабучком седлу, након што је дан раније Војска Републике Српске успјела разбити обруч око села Владићи и Јелах, одакле су кренули према Рогатици. Сама колона није имала никакву пратњу, већ је била искључиво састављена од цивилног становништва. Горан Хелета, који је био борац Војске Републике Српске, добио је задатак да од раног јутра формира колону српских цивила, а он сматра да је постојала нека одлука о измјештању становништва на сигурније подручје, али да је она донесена од представника СДС-а, а не од војске.¹³

Колона се формирала у пријеподневним часовима, 27. августа 1992. године, на Јабучком седлу. Вељко Ласица, један од свједока, истиче да се народ тада почео окупљати и да се затим кренуло путем ка Гњилу и даље према Месићима.¹⁴

Како је изгледала колона и ко се у њој налазио објаснио је, већ помињани свједок, Горан Васиљевић, рекавши да се радило о колони „састављеној од жена, дјеце и старца. Ишли су

¹⁰ Првостепена пресуда Суда БиХ-а у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S 1 1 K 016447 14 Kri од 07.03.2017. године, стр. 71.

¹¹ Наведено према: Другостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S 1 1 K 016447 17 Kžk од 17.10.2018. године, стр. 35.

¹² Исто.

¹³ Исто, стр. 36.

¹⁴ Исто, стр. 38.

аутобусима Дубрава, бијеле боје, а био је и један камион жуте боје“. Он је критичне прилике управљао својим возилом „Застава 101“, те су у аутомобилу били он, жена и дјеца, при чему је први у колони био аутобус, па камион, а његово возило је било међу првих десет возила, те се све спонтано формирало.¹⁵

Возач аутобуса, Ранко Иконић, наводи да је у почетку аутобус био на челу колоне, међутим, како се колона кретала услед гранатирања и престижања од стране путничких возила, аутобус се нашао негдје на средини колоне. Још једна од учесница тог конвоја, Славица Лукић, тврди да су за пут добили „Ладу“ беж боје, а да им је један војник Војске Републике Српске рекао да иду на слободну територију. Према њеним наводима, владала је ужасна пометња и колона се јако споро кретала да би се сви они који су жељели могли прикључили истој.¹⁶

Томка Вуковић се возила у плавом камиону, те наглашава да у њему није било војно способних мушкараца, а сама церада је била пребачена око пола метра да би путници на камиону могли дисати. Она је истакла да се радило о камиону марке „Застава“ чија је церада била жуте боје, а цераду су спустили у тренутку када је отпочео напад на колону.¹⁷

Да је колона била искључиво састављена од цивила видљиво је и из још једног детаља. Наиме, припадници ВРС су читаву колону били зауставили на Мраморју, а Томка то описује наводећи да је „колона заустављена на Мраморју од стране припадника Војске Републике Српске који су цивиле претресли у циљу евентуалног проналаaska оружја код цивила који су се повлачили или да се не би удаљио неки српски војник са колоном цивила којима је био дозвољен одлазак са територије Горажда“¹⁸.

Млађен Мутлак се својом изјавом надовезује на Томкину и потврђује да је колона претходно заустављена у мјесту Мраморје гдје су сви који су имали евентуално неко оружје морали да га предају Војсци Републике Српске, тако да је сигуран да су сви цивили који су наставили кретање према Рогатици били ненаоружани.¹⁹

Дакле, колона се кретала правцем Јабучко седло–Гњиље–Месићи. Међутим, по доласку у Месиће колона се раздвојила у два правца, односно један дио колоне је отишао преко Варошишта према Рогатици, куда је и наређено да се иде, док је други дио колоне отишао преко Кукавица према Рогатици. На тај дио колоне који је отишао у правцу Кукавица је извршен напад у коме су убијена 22 српска цивила.

Ранко Иконић је у својој изјави потврдио да је добио наређење да вози кроз Месиће за Рогатицу, односно да иде преко Варошишта. Међутим, с обзиром на то да он никад раније није ишао тим

---

¹⁵ Исто, стр. 38.

¹⁶ Исто, стр. 39.

¹⁷ Исто, стр. 39.

¹⁸ Допуна службеног извјештаја, ЦЈБ И.Сарајево, број: 11-02/1-ЕСЗ-92/12 од 12.12.2012. године.

¹⁹ Исто.

путем, а имао је сазнања да се ради о старом путу којим аутобус не може проћи, одлучио је да иде преко Саставака, а затим лијево поред Кукавица за Рогатицу. За њим је кренуо и остатак колоне.²⁰

Да је постојала наредба да се иде преко Варошишта потврђује и Драгослав Глуховић, припадник војне полиције у оквиру Горажданске бригаде, тврдећи да је он лично чуо наредбу да се иде преко Варошишта, а исто то потврђује и Горан Хелет напомињући да је возачу речено да иде преко Варошишта, али да не зна разлог зашто су скренули ка Кукавицама.²¹

Мост који је колона прешла у Месићима и раскрсница на којој је дошло до раздвајања колоне. Лијево, макадамским путем, је правац преко Варошишта куда је било наређено да се колона креће, док се десно, асфалтираним путем иде према Кукавицама (фотографисано јула 2022. године)

---

²⁰ Другостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S 1 1 K 016447 17 Kžk од 17.10.2018. године, стр. 41.

²¹ Исто, стр. 41.

С друге стране, како су се организовали припадници Кукавичке чете 6. батаљона тзв. Армије РБиХ за напад на колону објаснио је заштићени свједок ST-2 који је „лично са још неким припадницима са Покривеника дошао у Брчигово, гдје је сазнао да је био неки договор да се иде у Кукавице, те да је по његовом схватању требало заштити цивилно становништво из Кукавица. Каже да је у Кукавице кренуло више људи, по његовом сјећању око 20 њих, претежно припадници Кукавичког вода. Ујутру рано кренули су према Кукавицама, идући претежно тунелима и ријеком Прачом. Током цијелог пута се извиђало па кретало даље, с обзиром на то да је све то близу Варошишта гдје је било пуно непријатељске војске и артиљерије. Када су дошли у Кукавице он се маскирао и смјестио како наводи на једно мјесто у близини магистралног пута у близини куће Фејзића и чекао. Видио је да су и други борци заузели положаје и чекали, Мухамеда Шишића је видио у близини центра села. Свједок наводи да је Мухамед рекао да ће сад наићи 'четници' и да буду припремљени.“²²

Према изјави овог свједока, на различитим позицијама су се распоредили и Емир Дрековац, а са њим и Рамиз Салић, док је у његовој близини била и кафана „102“ у којој су своју позицију заузели Нурија Којевић и Азиз Шуша. Наоружање које су посједовали је, такође, описао. Он је имао аутоматску пушку као и Мухамед, док је Нурија дужио митраљез, Азиз пушку, Емир митраљез „84“, а Рамиз карабин.²³

У Кривичној пријави СЈБ Рогатица, наводи се да су 27. августа 1992. године, у мјесту Кукавице, које се налази на дионици магистралног пута Горажде-Рогатица, припадници тзв. Армије РБиХ из засједе пуцали на конвој српских цивила који је ишао из Горажда. Такође, наводи се да у колони нико није био наоружан нити је било припадника Војске Републике Српске.²⁴

Напад на колону десио се у поподневним часовима на дионици пута у мјесту Кукавице. Међутим, пуцање на колону почело је нешто раније, још у Месићима, али се главнина напада десила управо у Кукавицама, гдје су припадници тзв. Армије РБиХ, из засједе напали колону српских цивила из пјешадијског наоружања уз употребу тромблona и бомби.

Вељко Ласица овако описује напад: „...по ступању на главни пут према Рогатици чули смо пушкарање, а по уласку у кањон схватили смо да смо били нападнути, али нисмо могли назад. Пуцњава се све више појачавала, те је по уласку у Кукавице `настао пакао`. На уласку у Рогатицу изгубио сам свијест, аутомобил се преврнуо, нико није смио стати да ми помогне и један пријатељ ме је извукао из аутомобила те сам `дошао себи` и у том моменту је дошао аутобус из кога су људи излазили крвави.“²⁵

Кћерка Вељка Ласице, Велинка, возила се с њим у аутомобилу „Мазда 323“, заједно са својом сестром Полком и Браном Ласицом и Петком Пљеваљчићем. У Допуни службеног извјештаја,

---

²² Првостепена пресуда Суда БиХ-а у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S 1 1 K 016447 14 Kri од 07.03.2017. године, стр. 77.

²³ Исто, стр. 77.

²⁴ Кривична пријава СЈБ Рогатица, број:15-13/02-КУ-43/94 од 30.06.1992. године.

²⁵ Другостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S1 1 K 016447 17 Kžk од 17.10.2018. године, стр. 42.

позивајући се на њену изјаву, наводи се „да је њихово возило било на средини колоне, аутобус је био иза њиховог возила, у близини Месића је почело прво пуцање по колони којом приликом је и она погођена у главу услед чега се онесвјестила. Када јој се свијест повратила уочила је да се налази у Кукавицама и видјела је неописиву паљбу по овој колони, мртве и рањене, возила како горе, чула је вриску, јауке и плач. Ту јој је и отац рањен, остао је без свијести и возило се преврнуло у јарак, а након чега су изашли из возила, возило је горело, а њен отац је био у унутрашњости возила. Непознато лице јој је помогло да извуче оца из возила и тада је видјела да му је нога откинута испод кољена и да кости вире.“²⁶

Најдетаљнији опис напада на колону дао је возач аутобуса Ранко Иконић. Суд БиХ се у другостепеној пресуди позива на њега и овако описује напад: „...критичне прилике дошао [је] до Петровића кућа кад је један дио аутобуса погодио метак. На мосту према Саставцима је било пет, шест аутомобила, није му било познато зашто су се зауставили, али код кривине га је метак погодио у десну ногу. Успио је тако рањен доћи до дијела пута према кафани `102`, гдје је чуо прасак по аутобусу. Према кафани `102`, на излазу из кањона му је пробијена предња десна гума, а предња лијева је пробијена на мјесту гдје је сада споменик жртвама. Свједок даље описује како је с лијеве стране стајало пар аутомобила, један тегет плави `Југо` је горио у пламену, а једно вријеме није могао проћи аутобусом због повећег камена који је сметао и због других аутомобила. Према наводима овог свједока, након што је прошао извор воде гдје је `102` кафана, видио је аутомобиле остављене поред пута, те како пјешаци, дјеца и жене бјеже, а испод пута је било десет до 15 преврнутих аутомобила. Кад је већ изашао на пут према Рогатици, искрварио је и изгубио свијест.“²⁷

Данашњи изглед бивше кафане „102“ одакле је дејствовано на колону, фотографисано јула 2022. године

²⁶ Допуна службеног извјештаја, ЦЈБ И.Сарајево, број: 11-02/1-ЕС3-92/12 од 12.12.2012. године.

²⁷ Другостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S1 1 К 016447 17 Кжк од 17.10.2018. године, стр. 42.

Заштићени свједок ST-2 је недвосмислено потврдио да се пуцало у гуме аутобуса у жељи да се спријечи његово даље кретање.²⁸

Након што је отворена ватра по аутобусу међу путницима је завладала паника, а Јела Пљеваљчић наводи да су услед дејства ватреног оружја на аутобусу пуцала стакла и гуме. Она такође наводи да је један од путника, Горан Чворо, храбрио возача Ранка ријечима „вози, Бели, немој да станеш, ако станеш готови смо“. Јелин син је плакао и говорио јој „мама, убиће ме стакло“ након чега га је она прекрила џемперима.²⁹ Ранко Иконић је, иако рањен, успио да управља аутобусом и изађе из засједе у Кукавицама, а након изласка из Кукавица, како је већ и наведено, он се услед рањавања и губитка крви онесвјестио.

Мира Клисуре, која је избјегла у априлу 1992. године из Горажда у Ужице, описала је шта се дешавало са њеним братом Миланом Ђуровићем, сестром Миленом, снахом Славојком и стриним Зором. „Дана 27. августа 1992. године, њен брат, сестра, снаха, стрина и комшиница Јока Иконић са пмв 'Лада', власништво њеног брата Милана, крећу са колоном цивила у правцу Рогатице и доласком до мјеста Кукавице на њих почиње да се пуца и тада долази до рањавања Милана, Милене и комшинице Јоке Иконић. Њој је познато да је њен брат Милан изашао из аута, те да је тада био убијен, док је њена сестра Милене остала да сједи у возилу на мјесту сувозача, гдје је у потпуности изгорјела, а комшиница Јока се упутила пјешке према Рогатици гдје је успут негдје искрварила и умрла.³⁰ Након 40 дана од погибије њеног брата Милана његови посмртни остаци пронађени су на путу у Кукавицама. Такође, наведеном приликом у пмв 'Лада' пронађена је лобања њене сестре Милене Ђуровић, док је тијело највјероватније у потпуности изгорјело. Из наведеног пмв 'Лада' успјеле су да се спасу стрина Зора и снаха Славојка које су трчећи успјеле да из Кукавица дођу до Рогатице. Такође, наводи да су посмртни остаци Милана и Милене Ђуровић (која је била глухонијема) сахрањени у Рогатици, те да су касније пренесени у Нови Сад (Србија).“³¹

Кристиња Тодоровић, која је на почетку рата са дјецом избјегла из Горажда у Фочу, док је њен муж Миладин, остао у Горажду, свједочила је о овом догађају. „Познато јој је да је њен супруг Миладин кренуо у нападнутој колони српских цивила са својим братом Марком и његовом супругом Саветом Тодоровић. С обзиром на то да се она налазила у Фочи, није имала никаквих сазнања о супругу и његовим сапутницима све до 15. септембра 1992. године, када је на телевизији емитована репортажа о нападу на колону која се повлачила из Горажда када је препознала на телевизији возило 'Југо' власништво њеног супруга, окер – жуте боје. Тада је видјела у 'Југу' њихова беживотна тијела. Дана 25. септембра 1992. године она је отишла у Кукавице са Жарком Бурилом и тада извлачи посмртне остатке свог супруга, његовог брата и снахе. Такође наводи да је тада видјела и тијела осталих страдалих у Кукавицама.“³²

---

²⁸ Првостепена пресуда Суда БиХ-а у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S 11 K 016447 14 Kri од 07.03.2017. године, стр. 79.

²⁹ Изјава Јеле Пљеваљчић, СЈБ Рогатица, број: 13-01/04—105/01 од 05.12.2001. године.

³⁰ Јока Иконић је преминула трећи дан по рањавању у болници у Сокоцу.

³¹ Допуна службеног извјештаја, ЦЈБ И.Сарајево, број: 11-02/1-ЕС3-92/12 од 12.12.2012. године.

³² Исто.

Мјесто злочина након напада на колону српских избјеглица

Снежана Бановић, још један свједок муслиманског напада на колону, имала је 16 година када се то десило, а своје сјећање на овај догађај описала је у изјави датој МУП-у Републике Српске: „...приликом формирања колоне и одласка из Горажда смјештена [је] у ,тамић' са својом мајком Томком Вуковић и баком Анђелком Вуковић. (...) Изјављује да се колона кретала до Месића, гдје је почело спорадично пуцање по колони, те да доласком у Кукавице почиње и по њиховом камиону да пуца са свих страна, истиче како примјећује и види војнике како леже у каналу и шибљу поред пута којим су се кретали са упереним пушкама према њима и како пуцају на њих и на камион и остале цивиле који се повлаче. Познато јој је да је тада поред ње и њене мајке Томке у камиону рањено још пет или шест лица.“³³ Из ове изјаве видљиво је да су муслимански војници били у потпуности свјесни да се у колони налазе цивили.

Остаци изгорјелих возила која су била у колони у Кукавицама

Тијела убијених српских цивила била су остављена на мјесту злочина више од мјесец дана пошто њихово извлачење није било могуће због безбједносне ситуације у том рејону. Тек су крајем

---

³³Исто.

септембра и у првим данима октобра, када се ситуација мало стабилизовала, сродници убијених почели извлачити њихова тијела. Већ је наведено да је Кристиња Тодоровић тијело свог супруга, његовог брата и снахе извукла 25. септембра, док је Горан Ставњак тек 2. октобра 1992. године успио доћи у Кукавице да пронађе убијеног оца Милосава и мајку Анђелку. Заједно са још неколико Срба кренуо је на трактору према Кукавицама, а оно што су затекли он је овако описао: „По магистралном путу Рогатица–Устипрача, са лијеве и десне стране пута, и по оближњим ливадама били су лешеве који су већ били у фази распадања. Лешеве нисам бројао, али их је, према мојој процјени, било око 20. Тачно на магистралном путу, на бијелој линији поменутог пута, а наспрам данашњег подигнутог споменика, нашао сам своје родитељекако леже мртви једно поред другог. Мој отац Милосав је био у лежећем положају на леђима са главом окренутом у правцу Рогатице док сам мајку Анђелку затекао такође да лежи на леђима, али бочно, односно глава јој је гледала у правцу ријеке Жељезнице. Исте сам, уз помоћ лица са којима сам дошао, умотао у војничку ћебад и ставио у мртвачке сандуке, а потом и превезао у Рогатицу гдје сам их и сахранио на мјесном гробљу.“³⁴

КУКАВИЦЕ, 27.08.1992. ГОДИНЕ

Тијела Милосава и Анђелке Ставњак у фази труљења након што су више од мјесец дана била неизвучена с мјеста злочина

Након што је извукао и сахранио родитеље Горан Ставњак је причао осталим Србима у Рогатици шта је затекао у Кукавицама тако да су се остали одмах организовали и извлачили преостале убијене српске цивиле.³⁵

Најмлађа жртва злочина у Кукавицама био је Далибор Матовић са свега 11 година, а најстарија Васо Самарџија, који је преминуо услед тешког рањавања у Кукавицама, који је имао 83 године.

³⁴ Изјава Горана Ставњака, СЈБ Српско Горажде, број: 13-1-13/02-230-115/01 од 06.12.2001. године.

³⁵ Исто.

На мјесту на коме је извршен напад на колону српских цивила подигнут је споменик у знак сјећања на све, невини, страдале.

Остаци скелета једног лица које је изгорјело у аутомобилу приликом напада на колону

Данашњи изглед дијела пута у Кукавицама на коме је извршен злочин над српским цивилима

Споменик убијеним Србима у Кукавицама, фотографисан јула 2022. године

ЖРТВЕ

Према подацима Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица приликом напада на колону српских цивила у Кукавицама, 27. августа 1992. године, смртно је страдало 22 српска цивила.

Табела Смртно страдали српски цивили у нападу на колону у Кукавицама, 27. августа 1992. године.

РБ	ID ³⁶	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
1.	12483	Гавриловић	Василије	Танкоса	1914.	27.08.1992.	
2.	12485	Ђурђевић	Новица	Радојка	1956.	27.08.1992.	
3.	28188	Ђурђевић	Милан	Радослав	1980.	27.08.1992.	
4.	12480	Ђуровић	Душан	Милан	1944.	27.08.1992.	
5.	12481	Ђуровић	Душан	Милена	1952.	27.08.1992.	
6.	12476	Иконић		Јока	1927.	27.08.1992.	Рањена приликом напада, након три дана умрла у болници на Сокоцу.
7.	12444	Јагодић	Ристо	Новица	1940.	27.08.1992.	
8.	12445	Јакшић	Вуле	Јанко	1928.	27.08.1992.	
9.	12475	Матовић	Миломир	Далибор	1981.	27.08.1992.	
10.	12446	Мутлак	Милош	Јања	1948.	27.08.1992.	
11.	12448	Пљеваљчић	Перо	Сава	1912.	27.08.1992.	
12.	12441	Ракановић	Милорад	Биљана	1961.	27.08.1992.	
13.	12451	Самарџија	Јевто	Васо	1909.	27.08.1992.	
14.	28230	Спасојевић	Драгиша	Драгана	1968.	27.08.1992.	
15.	12473	Савњак	Данило	Милосав	1941.	27.08.1992.	
16.	12474	Савњак	Богдан	Анђелка	1941.	27.08.1992.	
17.	41434	Суботић	Стојан	Даринка	1912.	27.08.1992.	
18.	12440	Тодоровић	Саво	Марко	1927.	27.08.1992.	

³⁶ID представља број под којим се жртва налази у електронској бази Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица.

РБ	ID ³⁶	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
19.	12487	Тодоровић	Саво	Миладин	1936.	27.08.1992.	
20.	12453	Тодоровић	Јово	Саја	1933.	27.08.1992.	
21.	12479	Ђоровић	Маринко	Бошко	1937.	27.08.1992.	
22.	12478	Ђоровић	Саво	Риста	1948.	27.08.1992.	

Поред ових лица, Републички центар за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица је евидентирао још четири лица која су убијена 27. августа 1992. године, али на другом локалитету у непосредној близини Кукавица. Наиме, војници Војске Републике Српске Хренек (Николе) Дражен, ID: 12486, рођ. 1972. године, Матовић (Пере) Здравко, ID: 28457, рођ. 1951. године и Машић (Милоша) Зоран, ID: 12442, рођ. 1969. године, такође су убијени из засједе у мјесту Месићи, док је Кнежевић (Јове) Бранко ID: 61173, задобио тешке тјелесне повреде. Андрић (Неђе) Радомир, ID: 13628, рођ. 1939. године, заробљен је на Јабучком седлу 27. августа 1992. године, а убијен је 27/28. августа 1992. Његово тијело ексхумирано је 2001. године у мјесту Мравињац, општина Горажде.

Према подацима Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица приликом напада на колону српских цивила у Кукавицама, 27. августа 1992. године, рањена су 42 српска цивила. Дан раније, на истом мјесту у Кукавицама, рањени су Петковић Драго, ID: 46642; Петковић Даринка, ID: 61176 и Радовић Бранко, ID: 46657.

Табела Рањени српски цивили у селу Кукавице, 27. августа 1992. године.

РБ	ID ³⁷	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
1.	46634	Васиљевић		Горан		27.08.1992.	
2.	46431	Васиљевић	Миливоје	Гордана	1959.	27.08.1992.	
3.	49101	Васиљевић		Даринка		27.08.1992.	
4.	46644	Вуковић	Томка	Снежана		27.08.1992.	
5.	46643	Вуковић		Томка		27.08.1992.	
6.	46639	Гавриловић		Ана		27.08.1992.	
7.	46438	Ђурђевић	Новица	Милојка	1959.	27.08.1992.	
8.	49130	Ђуровић		Жељко		27.08.1992.	

³⁷ IDпредставља број под којим се жртва налази у електронској бази Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица.

РБ	ID ³⁷	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
9.	63278	Иконић	Ранко	Далиборка	1985.	27.08.1992.	
10.	46640	Иконић		Душанка		27.08.1992.	
11.	71232	Иконић		Ковиљка		27.08.1992.	
12.	49095	Иконић		Марица		27.08.1992.	
13.	46429	Иконић	Неђо	Ранко	1958.	27.08.1992.	
14.	49107	Јанковић		Сава		27.08.1992.	
15.	71239	Крунић	Вуле	Даница	1927.	27.08.1992.	
16.	49106	Лазовић		Ружица		27.08.1992.	
17.	46430	Ласица	Мићо	Вељко	1928.	27.08.1992.	
18.	46648	Ласица	Вељко	Велинка		27.08.1992.	
19.	49131	Мемедовић		Бојо		27.08.1992.	
20.	46439	Мирковић	Саво	Божана	1919.	27.08.1992.	
21.	49119	Мутлак		Драгица		27.08.1992.	
22.	49120	Мутлак		Јока		27.08.1992.	
23.	46432	Мутлак	Лазар	Марјан	1936.	27.08.1992.	
24.	49103	Нешковић		Драгица		27.08.1992.	
25.	49098	Пљеваљчић		Бобан		27.08.1992.	
26.	71233	Пљеваљчић		Борка		27.08.1992.	
27.	49096	Пљеваљчић		Јованка		27.08.1992.	
28.	12477	Пљеваљчић		Маријета		27.08.1992.	
29.	46435	Пљеваљчић	Лазо	Милка	1930.	27.08.1992.	
30.	46638	Пукета		Стојан		27.08.1992.	
31.	49115	Ракановић		Божо		27.08.1992.	
32.	49116	Ракановић		Будимир		27.08.1992.	
33.	49118	Ракановић		Желимир		27.08.1992.	
34.	46637	Савић		Ковиљка		27.08.1992.	
35.	61172	Спасојевић	Радислав	Миодраг	1987.	27.08.1992.	

РБ	ID ³⁷	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
36.	61171	Спасојевић	Радислав	Момира	1989.	27.08.1992.	
37.	49114	Суботић		Јадранка		27.08.1992.	
38.	49124	Тадић		Живко		27.08.1992.	
39.	46436	Тановић	Саво	Млађенка	1957.	27.08.1992.	
40.	28236	Тодоровић	Милан	Славица		27.08.1992.	
41.	49129	Ћевриз		Снежа		27.08.1992.	
42.	49121	Фуртула		Риста		27.08.1992.	

НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ВОЈНЕ ФОРМАЦИЈЕ КОЈЕ СУ УЧЕСТВОВАЛЕ У НАПАДУ

У нападу из засједе на колону српских цивила који су се кретали из Горажда према Рогатици у мјесту Кукавице учествовала је Кукавичка чета, која је припадала 6. батаљону 31. дринске бригаде тзв. Армије БиХ. Кукавичка чета је била у својству диверзантске јединице (или маневарске, како су је неки називали). Према исказу заштићеног свједока ST-2 у Кукавице је кобног дана кренуло око 20 припадника Кукавичке чете 6. батаљона. На челу Кукавичке диверзантске чете се налазио Мухамед Шишић, а уз њега су били, између осталог, Емир Драковац, Азиз Шуша и Тарик Шишић са још неколицином људи. Управо они су извршили покољ српских цивила нападом из засједе.

ПРАВОСУДНИ ПРОЦЕСИ

У извјештајима о почињеним кривичним дјелима ратног злочина МУП-а Републике Српске из 2006. године и допуњеним извјештајем из 2012. године наведено је да се осам лица сумњиче да су у августу 1992. Године починили ратни злочин над српским цивилима у насељу Кукавице код Рогатице. Седам од њих осам је ухапшено 27. децембра 2013. године по налогу Тужилаштва БиХ и то: Азиз Шуша, Мухамед Шишић, Изет Хаџић, Тарик Шишић, Азиз Агановић, Емир Драковаци Захид Алић. Већ у јануару 2014. године преминуо је осумњичени Азиз Агановић. У јуну 2014. године, Тужилаштво БиХ је подигло оптужницу само против четири лица и то против Мухамеда Шишића, као командира Диверзантског вода тзв. Кукавичке чете, војне јединице која је у то вријеме дјеловала у оквиру 31. Дринске бригаде тзв. Армије БиХ, те против Емира Драковца, Азиза Шушеи Тарика Шишића, као припадника Диверзантског вода. Истом оптужницом Емир Драковац се теретио и за убиство српског цивила на подручју Рогатице у новембру 1992. године, те за мучење заробљеног припадника ВРС на подручју Фоче у децембру 1992. године.

Првостепеном пресудом Суд БиХ је осудио Емира Драковца, али за злочин почињен у селу Вратсалићи, новембра 1992. године, када је „...учествовао у убиству цивила Милоша Ковачевића (рођен 1920. године) којег је затекао у селу и који је пекао ракију, на начин да је у намјери да га лиши живота у истог заједно са још једним лицем из непосредне близине пуцао из свог пушкомитраљеза, након чега је извршио намјерно скрнављење тијела убијеног Ковачевића, тако што је истом пришао и сјекиром коју је нашао код казана за печење ракије одсјекао главу, потом му скинуо панталоне и одсјекао полни орган који је ставио у уста одсјечене главе.“³⁸, уз то је у децембру исте године у Зебиној шуми, код Фоче „заједно са Рамизом Салићем званом Усташом (покојним) мучио непознатог заробљеног припадника Војске Републике Српске, на начин да је истом, након што га је у намјери добијања информација заједно са Мухамедом Шишићем испитивао о положајима минских поља Војске Републике Српске, па након што је заробљеник одбио да одговара на постављена питања, истом свукао панталоне и ножем који је носио одсјекао кожу са врха полног органа.“³⁹ Емир Драковац је за ове злочине осуђен на 14 година затвора.

Истом пресудом, суд је ослободио кривице сва четири оптужена за злочин над цивилима у Кукавицама, под оправдањем да су оптужени били у заблуди мислећи да је у питању колона Војске Републике Српске, а не цивилна. Судско вијеће је „...у складу са расположивим доказима проведеним на главном претресу закључило да су они имали погрешну представу о циљу који нападају, односно из оправданих и разумљивих разлога погрешно вјеровали да се према њима креће војна колона.“⁴⁰

Након жалбе тужилаштва, апелационо вијеће Суда БиХ је укинуло првостепену пресуду и наложило ново суђење пред апелационим вијећем. Пресудом у поновљеном поступку, четворица оптужених су оглашена кривима за ратни злочин против цивилног становништва и изречена им је укупна казна у трајању од 29 година, односно Мухамеду Шишићу осам година, Азизу Шуши и Тарику Шишићу пет година, те Емиру Драковцу 11 година (уз напомену да је овом оптуженом уз раније изречену казну за друге злочине изречена јединствена казна у трајању од 15 година која је овом пресудом постала правоснажна).

У пресуди се, између осталог, наводи да је доказано да, иако колона није била обиљежена нити најављена, у поподневним часовима са јако мале удаљености нападачи су могли разазнати да се не ради о војној колони.

Апелационо вијеће овако је образложило своју пресуду да су оптужени у критичном тренутку били свјесни да је ријеч о цивилној колони: „...Апелационо вијеће налази да чак и у случају да се прихвати теза да су оптужени инкриминисане прилике очекивали долазак војне колоне, што би у њиховој свијести представљало легитимни војни циљ (...), да су исти од момента изласка колоне из кањона и уласка у њихов видокруг са сигурношћу могли знати да је ријеч о цивилној колони возила, посебно имајући у виду изглед и састав колоне, односно да је иста сачињена, измађу

---

³⁸ Првостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S 1 1 K 016447 14 Kri од 07.03.2017. године, стр. 4.

³⁹ Исто, стр. 5.

⁴⁰ Исто, стр. 84.

осталог, од више путничких возила, да иста колона није имала извидницу нити војну пратњу, да се колона кретала нормалном, а не великом брзином, да се све одиграло у љетном периоду по дану (око поднева), што указује да видљивост није могла бити ни најмање умањена, него напротив, да је била максимално могућа.“⁴¹

Оваква пресуда је изазвала бурне реакције у јавности Републике Српске због срамотно мале казне, а и само тужилаштво је уложило жалбу на пресуду тражећи да се увећају казне за почионице.

Трећестепено вијеће Суда БиХ уважило је жалбу тужилаштва те је другостепену пресуду преиначило у дијелу који се односи на кривичноправну санкцију те су оптуженима изречене слjedeће правоснажне казне: Мухамеду Шишићу десет година, Азизу Шуши и Тарику Шишићу по осам година⁴² (уз раније утврђену правоснажну казну Емиру Драковцу за овај злочин у трајању од 11 година).

---

⁴¹ Другостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S 1 1 K 016447 17 Kžk од 17.10.2018. године, стр. 66.

⁴² Трећестепена пресуда Суда БиХ у предмету против Мухамеда Шишића и других, број: S1 1 K 016447 18 Kžž од 21.02.2019. године, стр. 3.